

„O perfecționistă”, o numește un cunoscut concitadin (Florin Faifer). Incursiune „meticuloasă, documentată, argumentată și participantă în această lume a sufletelor neliniștite”, precizează altul (Constantin Paiu). Cu o bogată bibliografie, anexe privind spectacole consonante temei, imagini-foto ale personajelor, o fișă de creație cu ecouri critice și extrase din aprecieri asupra lucrării, eminenta actriță ieșeană a scris o carte „de care va trebui să se țină seama” cum zice domnul Paiu.

În dialog cu o legendă

Un fost realizator de emisiuni radio și TV, Octavian Iordăchescu, a avut ideea de a publica o carte despre regizorul teatrului și divertismentului radiofonic, Ion Vova. Un coleg din instituție l-a numit, într-o felicitare, „actor, regizor, animator și legendă”. A devenit *legendă* – și artiștii cu care colaborează, ca și colegii, i-au zis cu simpatie, *Ion Vova cel cumplit!* Așa și-a intitulat și Octavian Iordăchescu volumul (publicat în 2007 la Editura Casa Radio), după ce a reușit, prin repetate insistențe, să-l convingă să-și dea consimțământul și să participe, în mai multe etape, la o serie de convorbiri. A rezultat un dialog viu, deschis, incitant, agreabil prin franchețea comunicării și interesant prin varietatea aspectelor relatate privind viața teatrală din anii '40, de după război, și radiofonică din 1952, de când a fost angajat aici, unde îl găsim și astăzi.

Domnul Vova s-a născut pe 30 septembrie 1917, la Berlin, „în plin război și în preajma unei revoluții”. „Înseamnă că ești pe jumătate neamț”, conchide domnul Iordăchescu; „Nu mai sunt”, vine răspunsul prompt, pentru că la trei ani a venit în București cu părinții, a crescut și s-a format aici. Artiști lirici părinții, cunoscuți la Opera Română cu numele Mihăilescu-Toscani, ca și o soră, Smaranda Toscani, conducătoare a unui grup celebru vocal, „Cantabile”. De ce nu și domnul Vova, Toscani? „N-am vrut să-l port, zice dânsul, considerând că n-am să mă pot ridica la înălțimea unui astfel de nume celebru”. Modest, precum se vede, deși a primit educație artistică acasă „cu grămadă”, studiasse în timp pianul și familia dorea, bineînțeles, să urmeze o carieră muzicală. Frecventează de mic spectacole de teatru, operă și balet, urmează cursuri de actorie la Conservator, clasa Ion Manolescu. Care insistă foarte mult pe vers, ceea ce i-a insuflat respect pentru acuratețea și valoarea rostirii expresive. „Ca să redai incantația limbii române pe care a șlefuit-o și imortalizat-o Eminescu, îți trebuie un car de talent și-o viață de muncă”, spune astăzi regizorul, revoltat de degradarea graiului nostru și, în general, de proliferarea vulgarității artistice. Debutează în teatru încă din Conservator, coleg și prieten cu Radu Beligan, căruia îi e mai vârstnic cu un an, și căruia i-a preluat și rolul celebru Rică Venturiano (probabil la Național, în a treia distribuție, după Birlic), pe care îl numește pentru complexitate „Hamletul teatrului de comedie”. Mihai Zirra îl aduce la Radio în 1952.

Și de atunci începe, consecvent, cariera de „legendă”, participând ca regizor artistic și de studio la realizarea a aproape o sută de emisiuni teatrale și la sute de emisiuni de divertisment (poate, cu revelații, peste o mie). Printre care faimoasa „Ora veselă”, pentru a cărei decădere suferă astăzi – „Vreau să-și recapete gloria și strălucirea de odinioară”. I-a dedicat un medalion lui Ion Manu, cel ce a inaugurat ciclul popularelor emisiuni, în 1929, cu cronici rimante, a montat apoi piese și dramatizări după – selectiv – Cervantes (*Peștera din Salamanca*) și Giraudoux (*Apollon din Bellac*, 1966), I.L. Caragiale (*Începem, Conul Leonida față cu reacțiunea*, între 1967–1983), Cehov (teatru scurt,

Judecata, 1969), Tristan Bernard (*Triumful științei*, 1978) și două muzicaluri după Tudor Mușatescu (*Titanic vals*, intitulat *Cheia succesului*, 1988, *Profesorul de franceză*, cu Florin Piersic, care l-a amânat trei luni, 1991). Practic, întreaga actorime română a trecut prin fața microfonului la solicitarea lui Ion Vova, care nu pregeta să se ducă la domiciliul actorilor ca să-i anunțe printr-un bilețel când să se prezinte în studio, pe vremea când n-aveau telefoane (e de crezut astăzi?). Răbdător, tenace, disciplinat. „În general, am fost adeptul unor idei care-ți ordonează viața, care îți cristalizează anumite principii majore”. Printre ele, discreția. Și cumpăna dreaptă. Când Octavian Lordănescu ține să afle câte ceva din viața lui personală și-l chestionează asupra amorurilor, de pildă, refuză provocarea. Iar când afirmă domnul Octav că Teatrul radiofonic „a trebuit să plătească tribut unor piese și autori de conjunctură”, influențat desigur de rigorile aspre ale televiziunii unde a lucrat, îl contrazice ferm: „Ba nu! alegerea pieselor cu conținut politic s-a făcut la noi cu multă grijă”. Și avea dreptate. Ochiul era pe micul ecran. (Am lucrat în Televiziune pe vremea aceea și știu foarte bine ce coșmar trăiam în Redacția de teatru în privința asta. Și nu numai pentru piesa de conjunctură, ci și pentru interpretări aberante ale emisiunilor. Noi am înregistrat și transmis în anii '80 *Micul infem* a lui Mircea Ștefănescu, de la Teatrul Nottara și a urmat un scandal monstru, cu interzicerea apariției personajelor septuagenare pe post și a cuvintelor cu adresă la venerabila vârstă, ca „bătrân, bătrână, moș, babă, senil, ramolit”, etc. Motivul? Apariția Soacrei în cărucior în actul trei, care *juca* decrepitudinea, și a jignit astfel susceptibilitatea cuplului prezidențial!). Subiectele alternează cu neașteptată varietate, domnul Vova nu se întinde la vorbă, răspunde scurt, la esență, deși uneori parcă ai dori să detalieze. Elogiază profesionalismul lui Sică Alexandrescu, consideră că cel mai valoros spectacol după '48 a fost *Trei surori* de Cehov de la Național, montat de Moni Ghelerter, ne informează că în 1946 Mihai Zirra transmitea la radio *Hamlet* pe viu, într-o versiune prescurtată de o oră, cu George Vraca și Aura Buzescu. Numește „fonogenie” însușirile ce se cer unui interpret la microfon și e de părere că radio-ul e o școală „estetică, etică, morală și, mai ales, de respect și rigoare față de text și artiști”.

Îl întâlnim și astăzi pe nonagenarul Ion Vova în redacția emisiunilor teatrale și de divertisment, „cu seninătatea spiritului și un zâmbet în colțul gurii”, privirea te scrutează, vorba de duh te destinde. Să trăiești, nene Voviță!

Magia poeziei

La interval de un an, sub semnătura Ruxandrei Bucescu Bălăiță, au apărut la Iași două volume privind arta actorului – **Actorul, magician al lumilor virtuale** (2006) și **Arta actorului în teatrul realist psihologic** (2007, Editura Artes, Iași). Doamna Bucescu este actriță și cadru didactic la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, are o experiență profesională de peste 23 de ani, cu mai mult de 40 de roluri în teatru și film, specializări la Teatrul Regal Național din Londra, la Alumni Acting Course și în Italia, la *Commedia dell'arte* Course. De la primele fraze din întâiul volum, ține să mulțumească profesoarei sale Geta Angheluță, care i-a deschis „porțile lumilor nevăzute ale vieții”, ale universului lăuntric al ființei, cu alte cuvinte.

Ca un Prospero, actorul e înzestrat cu puteri magice, afirmă dânsa, e cel „care vrăjește, seară de seară, inimile celor ce-l privesc și admiră”. În spațiul fascinant al teatrului, „Magia universului virtual realizat de întreaga echipă de creație, se împlinește în spectacol prin emoția artistică vie, transmisă de către actor publicului”. În crearea personajului, precizează dânsa, se produc unele fenomene psihice determinate de ceea ce numește *instinctul de apărare psihologică*, ce nu se confundă cu instinctul de